

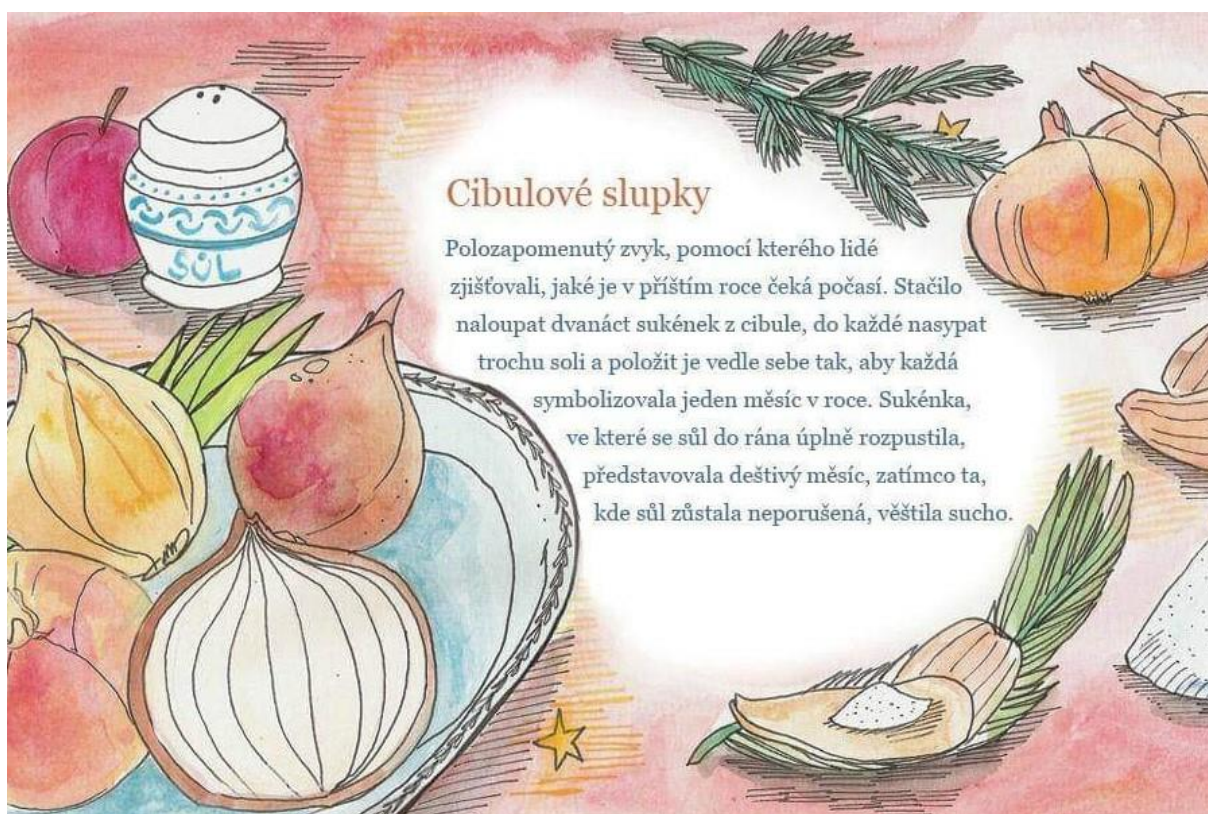
VÁNOČNÍ ZVYKY A TRADICE

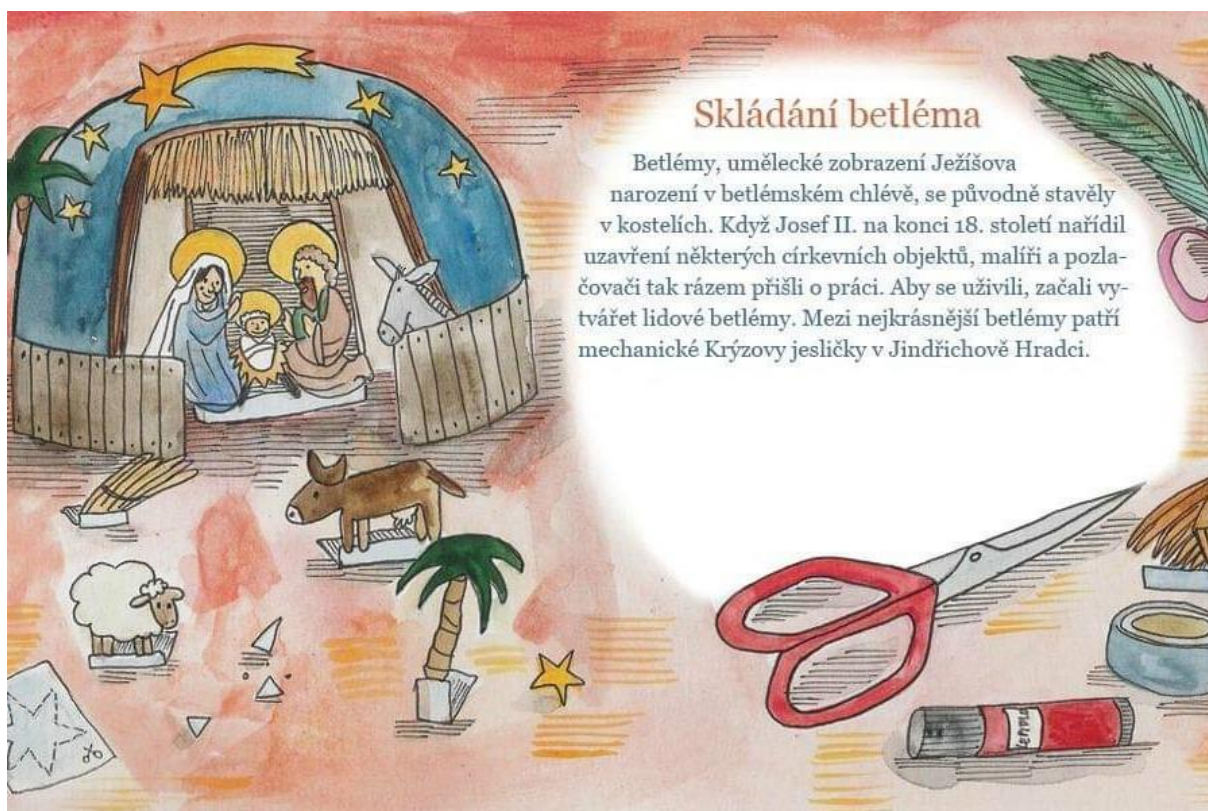
Mikuláš

Svatý Mikuláš byl štědrý biskup, který žil v Lýkii na přelomu třetího a čtvrtého století. Zemřel 6. prosince, jeho štědrost si však připomínáme den předem. Mikuláš dříve chodil jen s čertem, který symbolicky strašil zlobivé děti. Anděl se k této dvojici připojil až později. Je zajímavé, že v USA se z Mikuláše zkomolením stal Santa Claus.

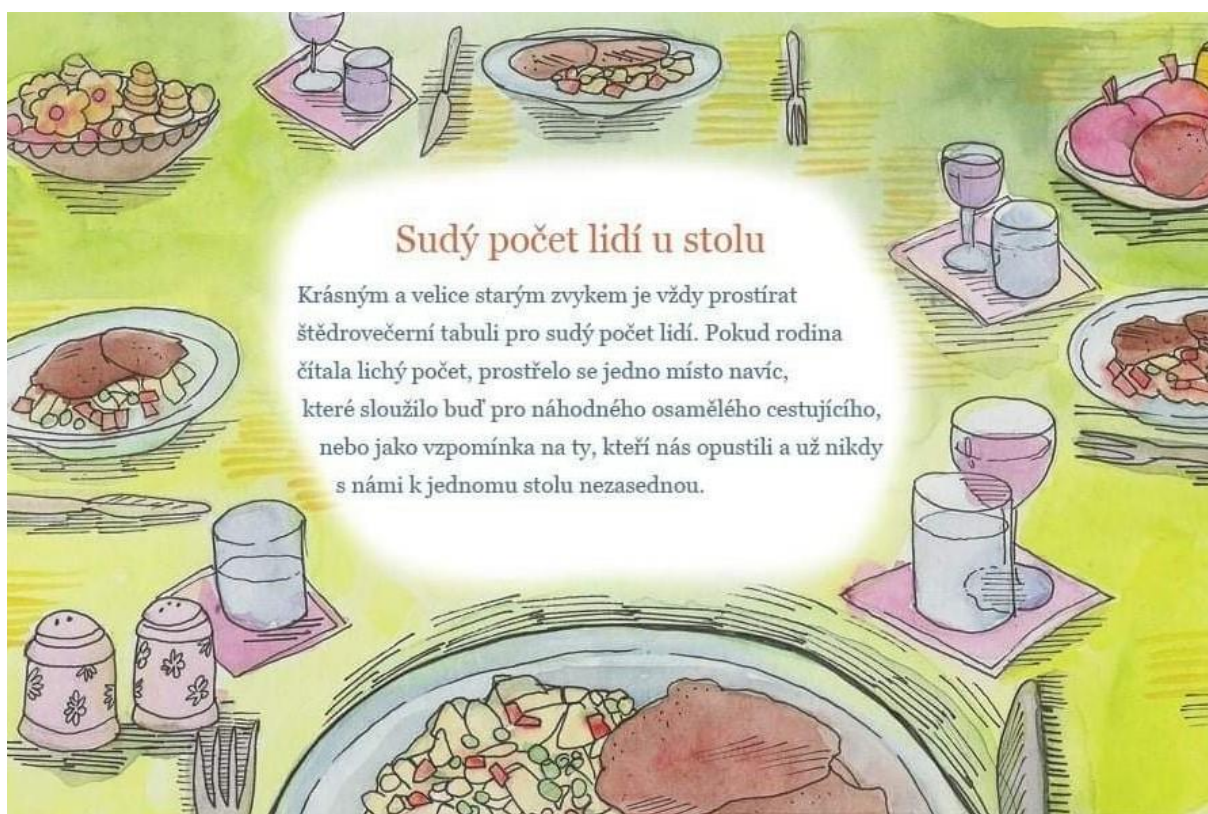
Cibulové slupky

Polozapomenutý zvyk, pomocí kterého lidé zjišťovali, jaké je v příštím roce čeká počasí. Stačilo naloupat dvanáct sukének z cibule, do každé nasypat trochu soli a položit je vedle sebe tak, aby každá symbolizovala jeden měsíc v roce. Sukénka, ve které se sůl do rána úplně rozpustila, představovala deštivý měsíc, zatímco ta, kde sůl zůstala neporušená, věštila sucho.

Skládání betléma

Betlémy, umělecké zobrazení Ježíšova narození v betlémském chlévě, se původně stavěly v kostelích. Když Josef II. na konci 18. století nařídil uzavření některých církevních objektů, malíři a pozlatovači tak rázem přišli o práci. Aby se uživil, začali vytvářet lidové betlémy. Mezi nejkrásnější betlémy patří mechanické Krýzovy jesličky v Jindřichově Hradci.

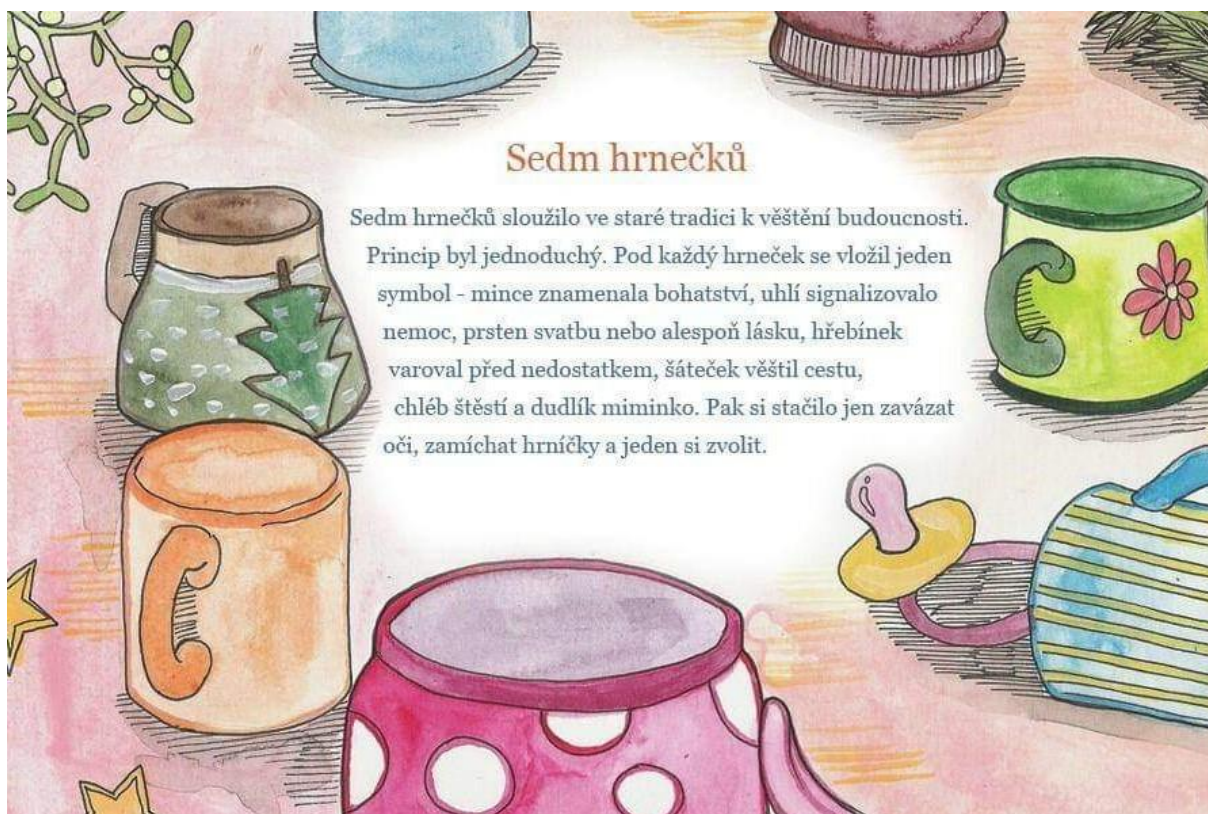
Sudý počet lidí u stolu

Krásným a velice starým zvykem je vždy prostírat štědrovečerní tabuli pro sudý počet lidí. Pokud rodina čítala lichý počet, prostřelo se jedno místo navíc, které sloužilo buď pro náhodného osamělého cestujícího, nebo jako vzpomínka na ty, kteří nás opustili a už nikdy s námi k jednomu stolu nezasednou.

Vánoční cukroví

Pečení vánočního cukroví se u nás jako tradice objevilo až na začátku 19. století. Vzniklo z panáčků, kteří se na Vánoce vyráběli z ovoce. Děti si s nimi mohli hrát a později je také sníst. Tradice praví, že vánočního cukroví by mělo být 7 druhů.

Sedm hrnečků

Sedm hrnečků sloužilo ve staré tradici k věštění budoucnosti. Princip byl jednoduchý. Pod každý hrneček se vložil jeden symbol - mince znamenala bohatství, uhlí signalizovalo nemoc, prsten svatbu nebo alespoň lásku, hřebínek varoval před nedostatkem, šáteček věstil cestu, chléb štěstí a dudlík miminko. Pak si stačilo jen zavázat oči, zamíchat hrníčky a jeden si zvolit.

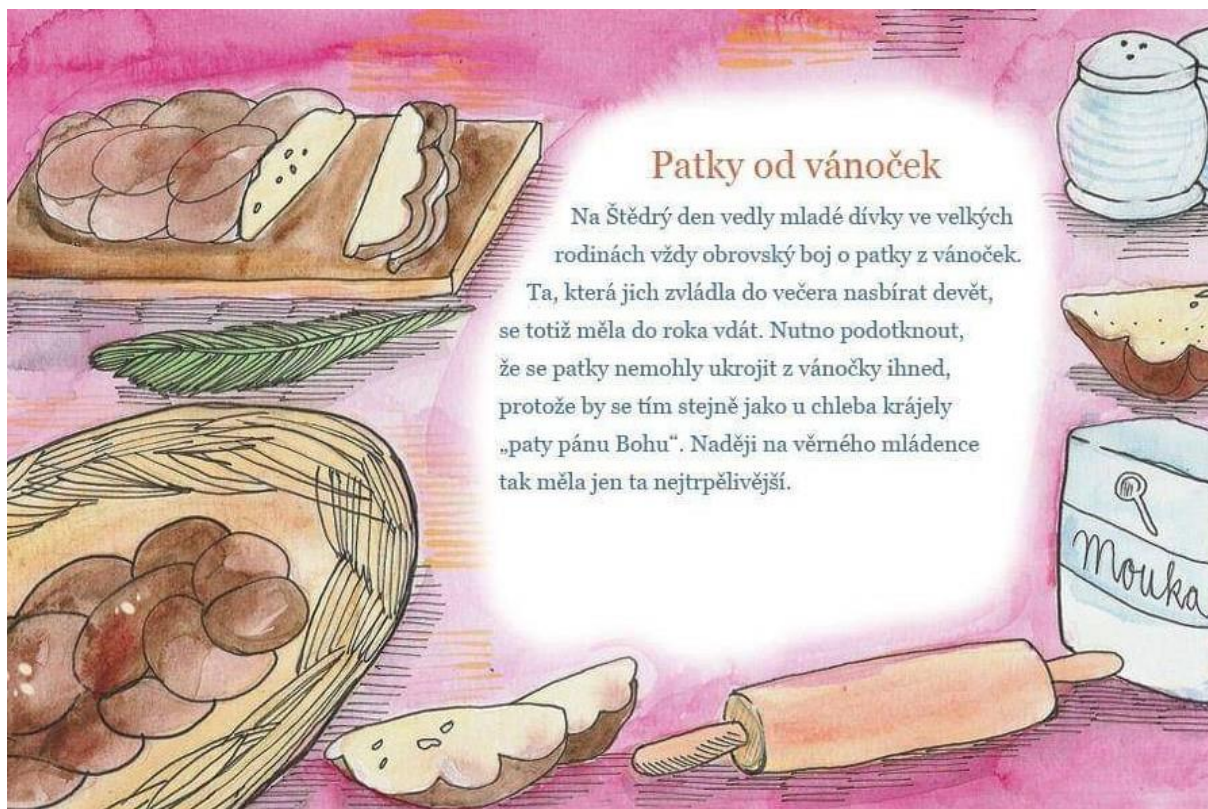
Házení střevíce

Mladé dívky, toužící po vdavkách, házely na Štědrý den střevicem, případně botou, pokud na střevíce neměly. Stačilo se postavit zády ke vchodovým dveřím od domu a přes rameno botu hodit. Pokud po dopadu špička střevíce ukazovala pryč z domu, znamenalo to, že se dívka do roka vdá. Pokud ale špička směřovala dovnitř, mohla si být dotyčná jistá, že ještě minimálně jeden rok zůstane svobodná.

Zapalování františků a purpury

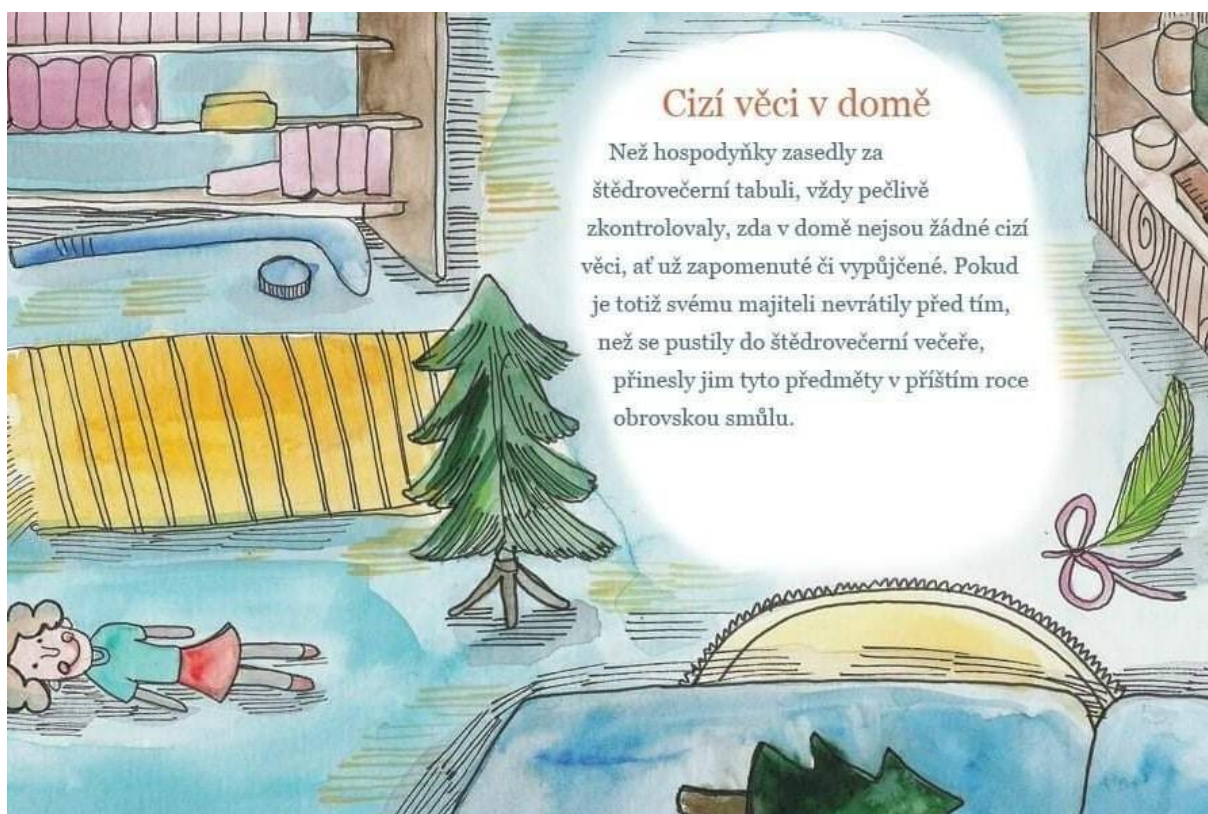
Tradice pálení aromatických směsí sahá až hluboko do historie, kdy se příbytky na přelomu starého a nového roku vykuřovaly, aby se vyčistily od všeho zlého. Kuželovitá podoba a typická vůně vánočního františka však pochází z Krušnohoří, kde se před třemi staletími začalo mlít dřevěné uhlí, do kterého se přidala pryskyřice z kadidlovníku pravého. Právě ta dodává františku jeho typickou vůni.

Patky od vánoček

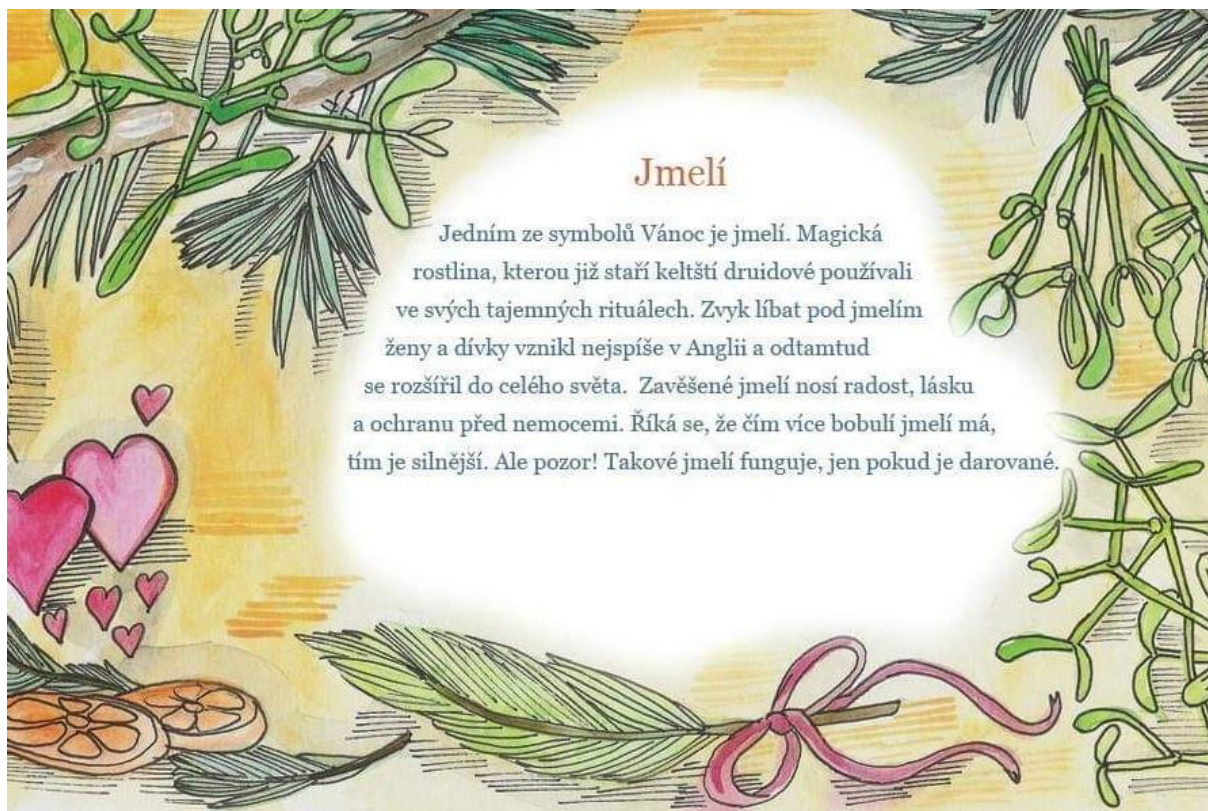
Na Štědrý den vedly mladé dívky ve velkých rodinách vždy obrovský boj o patky z vánoček.

Ta, která jich zvládla do večera nasbírat devět, se totiž měla do roka vdát. Nutno podotknout, že se patky nemohly ukrojit z vánočky ihned, protože by se tím stejně jako u chleba krájely „paty pánu Bohu“. Naději na věrného mládence tak měla jen ta nejtrpělivější.

Cizí věci v domě

Než hospodyňky zasedly za štědrovečerní tabuli, vždy pečlivě zkontrolovaly, zda v domě nejsou žádné cizí věci, ať už zapomenuté či vypůjčené. Pokud je totiž svému majiteli nevrátily před tím, než se pustily do štědrovečerní večeře, přinesly jim tyto předměty v příštím roce obrovskou smůlu.

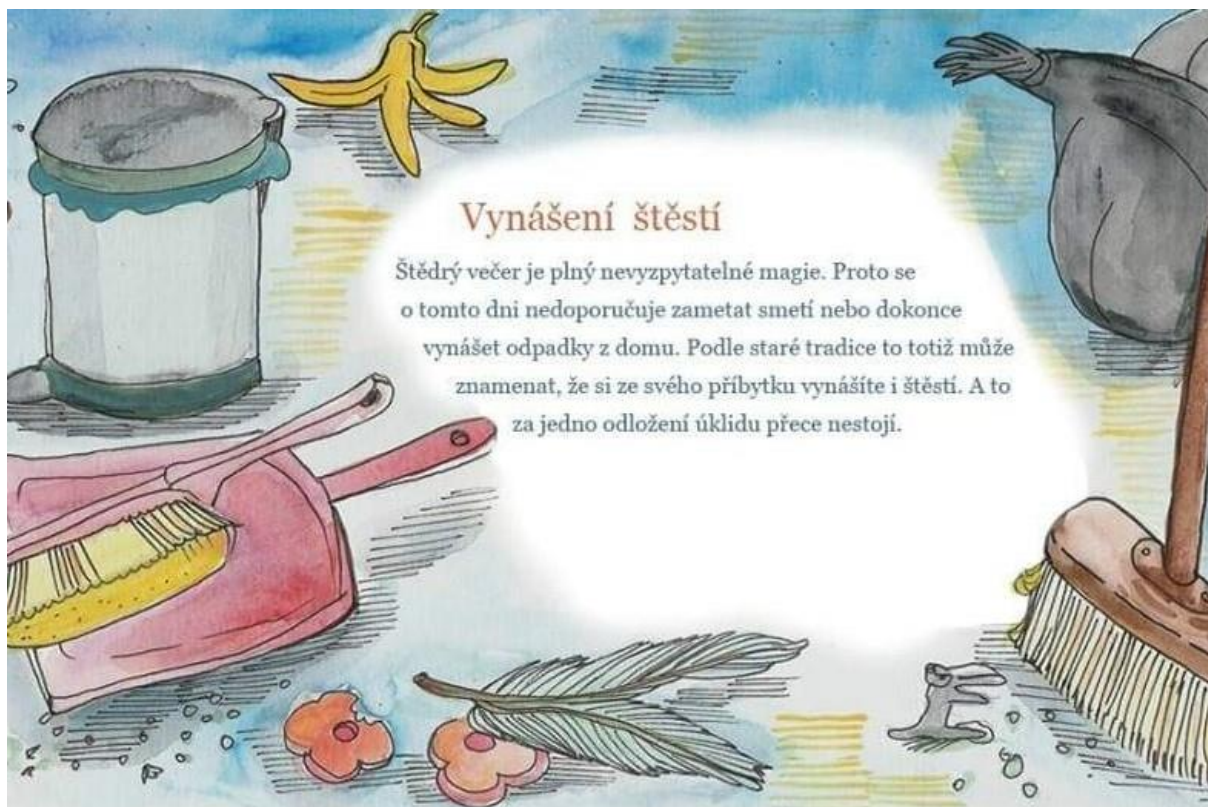
Jmelí

Jedním ze symbolů Vánoc je jmelí. Magická rostlina, kterou již staří keltští druidové používali ve svých tajemných rituálech. Zvyk líbat pod jmelím ženy a dívky vznikl nejspíše v Anglii a odtamtud se rozšířil do celého světa. Zavěšené jmelí nosí radost, lásku a ochranu před nemocemi. Říká se, že čím více bobulí jmelí má, tím je silnější. Ale pozor! Takové jmelí funguje, jen pokud je darované.

Lití olova

Ještě na počátku 20. století se olovo lilo prakticky v každé domácnosti a následně se z něho věštilo. Během dvou světových válek však začal být nedostatek tohoto materiálu a vánoční tradice málem upadla v zapomnění.

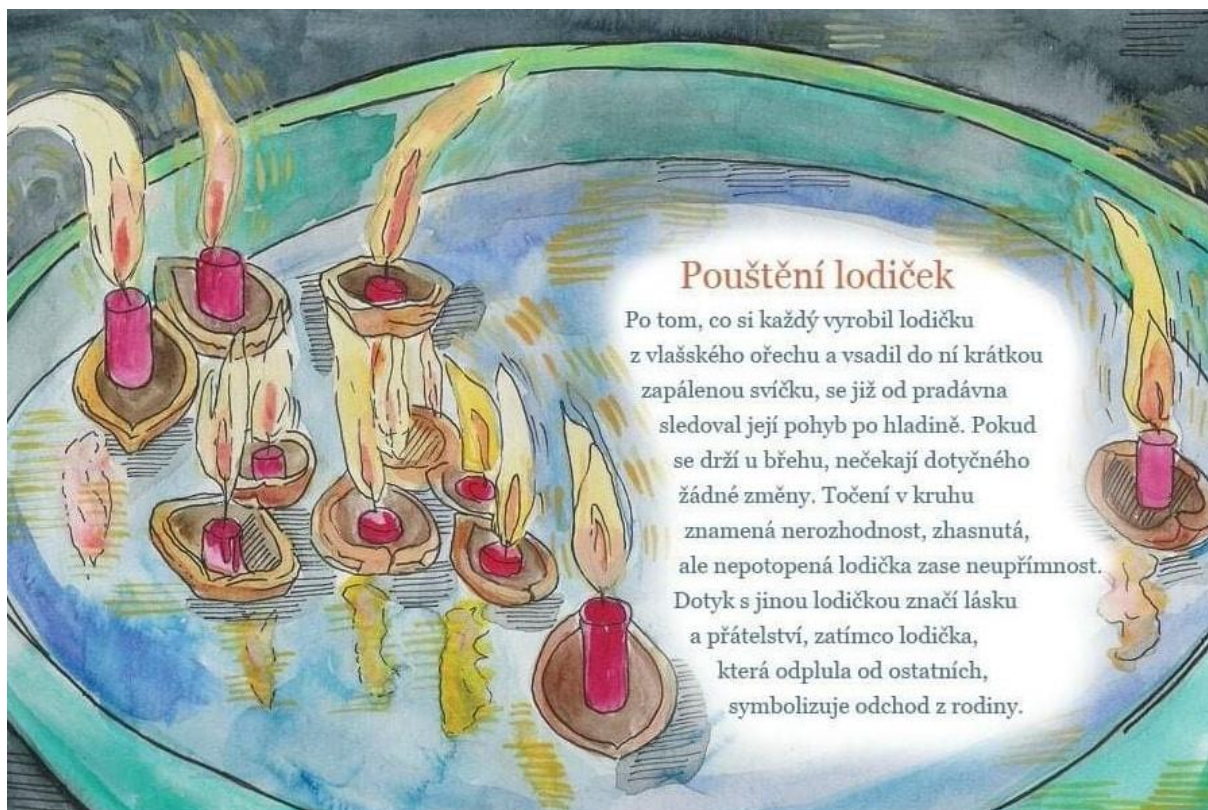
Vynášení štěstí

Štědrý večer je plný nevyzpytatelné magie. Proto se o tomto dni nedoporučuje zametat smetí nebo dokonce vynášet odpadky z domu. Podle staré tradice to totiž může znamenat, že si ze svého příbytku vynášíte i štěstí. A to za jedno odložení úklidu přece nestojí.

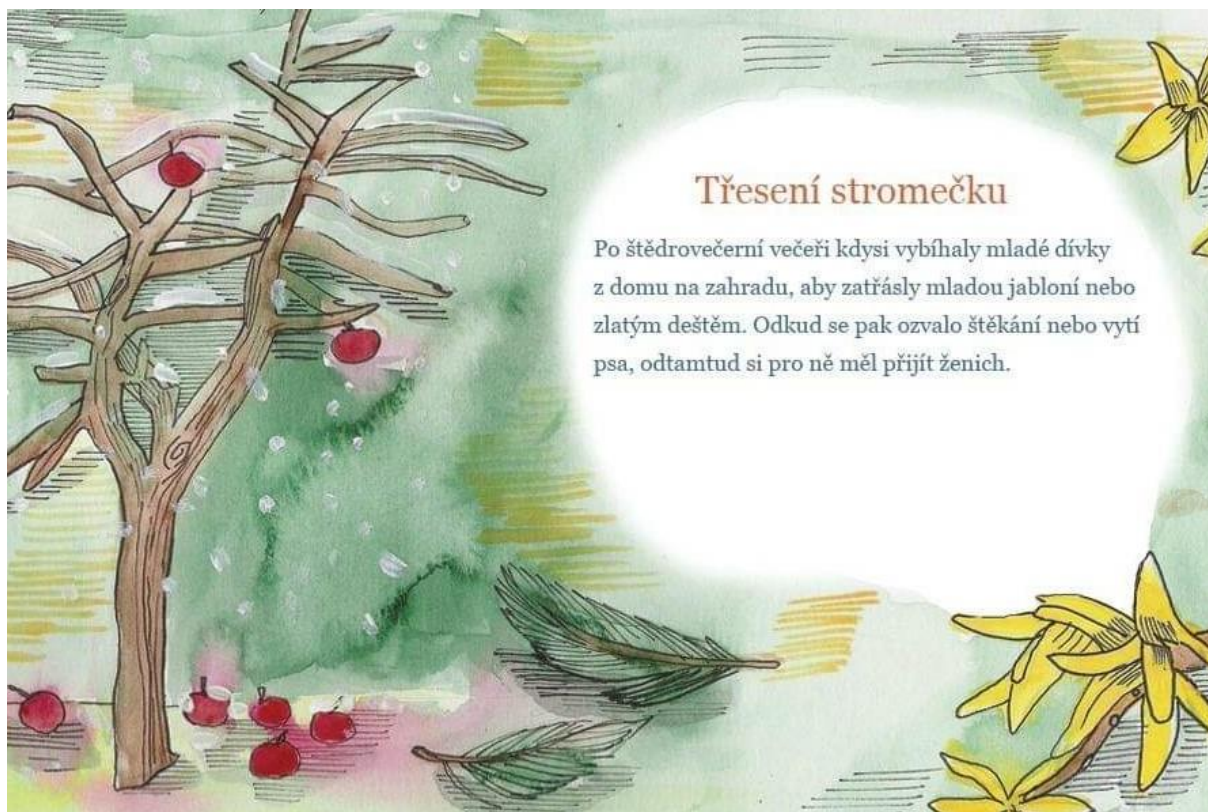
Ovazování vánočního stolu

Ačkoliv tato tradice může působit poněkud podivně, v minulosti byla rozšířená především mezi rolníky a zemědělci. Před Štědrovečerní večeří se provazem nebo řetězem svázaly nohy vánočního stolu, u kterého často nasedala jen rodina, ale i blízcí příbuzní. Tím se zajistilo, že příští rok všichni zůstanou při sobě.

Pouštění lodiček

Po tom, co si každý vyrobil lodičku z vlašského ořechu a vsadil do ní krátkou zapálenou svíčku, se již od pradávna sledoval její pohyb po hladině. Pokud se drží u břehu, nečekají dotyčného žádné změny. Točení v kruhu znamená nerozhodnost, zhasnutí, ale nepotopená lodička zase neupřímnost. Dotyk s jinou lodičkou značí lásku a přátelství, zatímco lodička, která odplula od ostatních, symbolizuje odchod z rodiny.

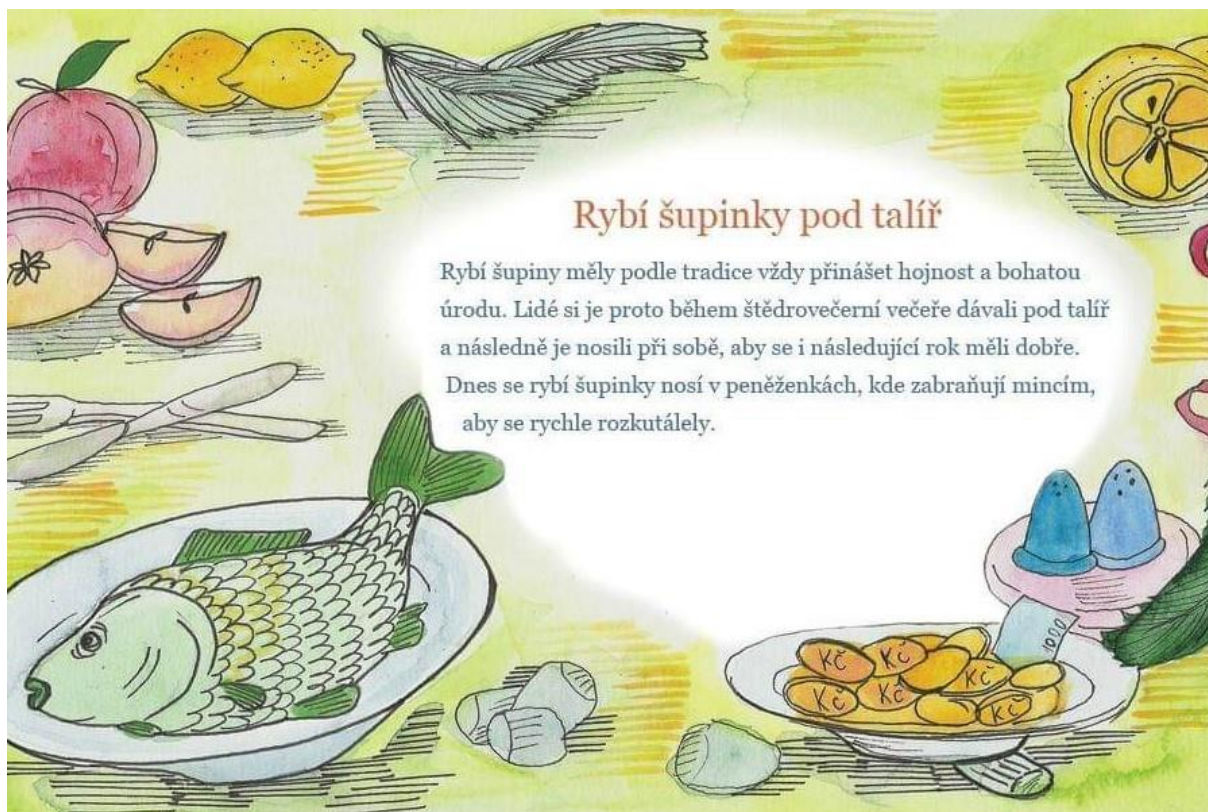
Třesení stromečku

Po štedrovečerní večeři kdysi vybíhaly mladé dívky z domu na zahradu, aby zatřáslы mladou jabloní nebo zlatým deštěm. Odkud se pak ozvalo štěkání nebo vytí psa, odtamtud si pro ně měl přijít ženich.

Zlaté prasátko

Jedna z nejznámějších a také nejstarších tradic praví, že pokud dodržíme půst od ranního kuropění až po východ první štědrovečerní hvězdy, spatříme zlaté prasátko. To mělo symbolizovat slunce a s ním i jeho životodárnou sílu do dalšího roku. Pokud děti půst dodržely, pouštěli jim rodiče za odměnu zlatá prasátka zrcátkem na zeď.

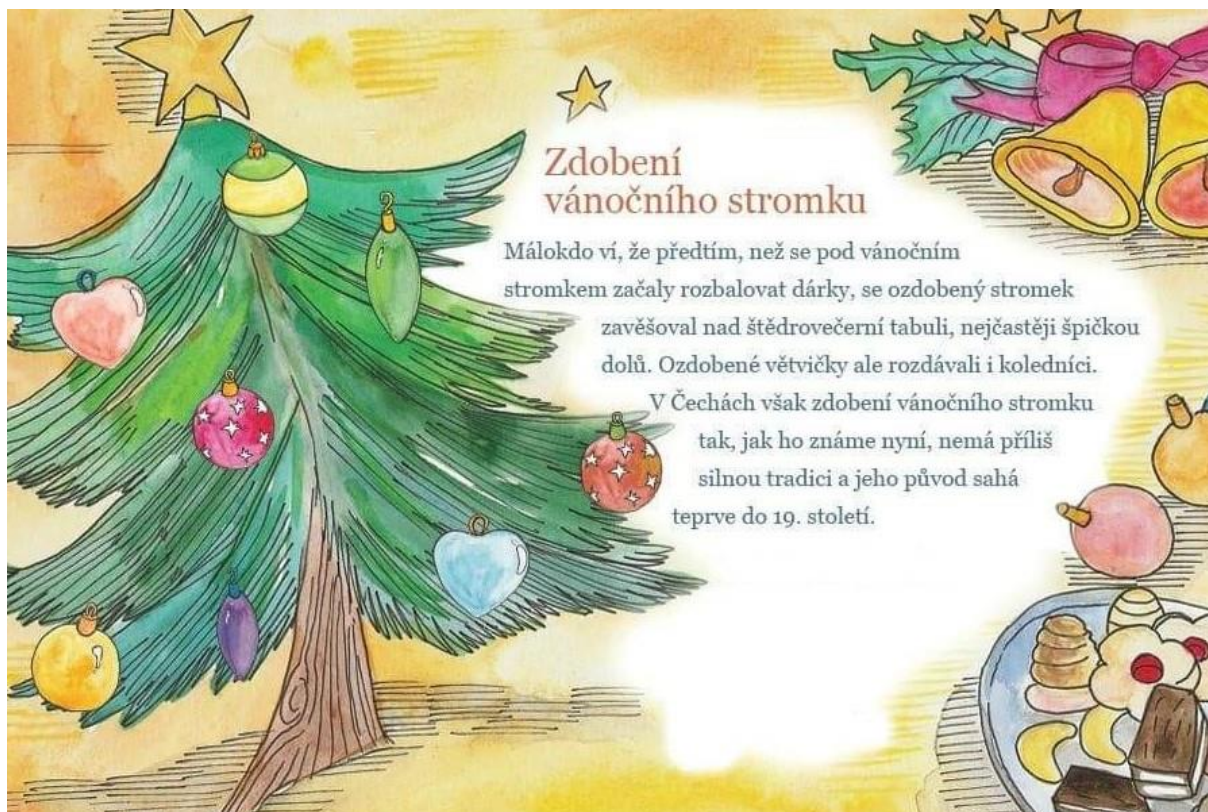
Rybí šupinky pod talíř

Rybí šupinky měly podle tradice vždy přinášet hojnost a bohatou úrodu. Lidé si je proto během štědrovečerní večeře dávali pod talíř a následně je nosili při sobě, aby se i následující rok měli dobře. Dnes se rybí šupinky nosí v peněženkách, kde zabraňují mincím, aby se rychle rozkutálely.

Krájení jablka

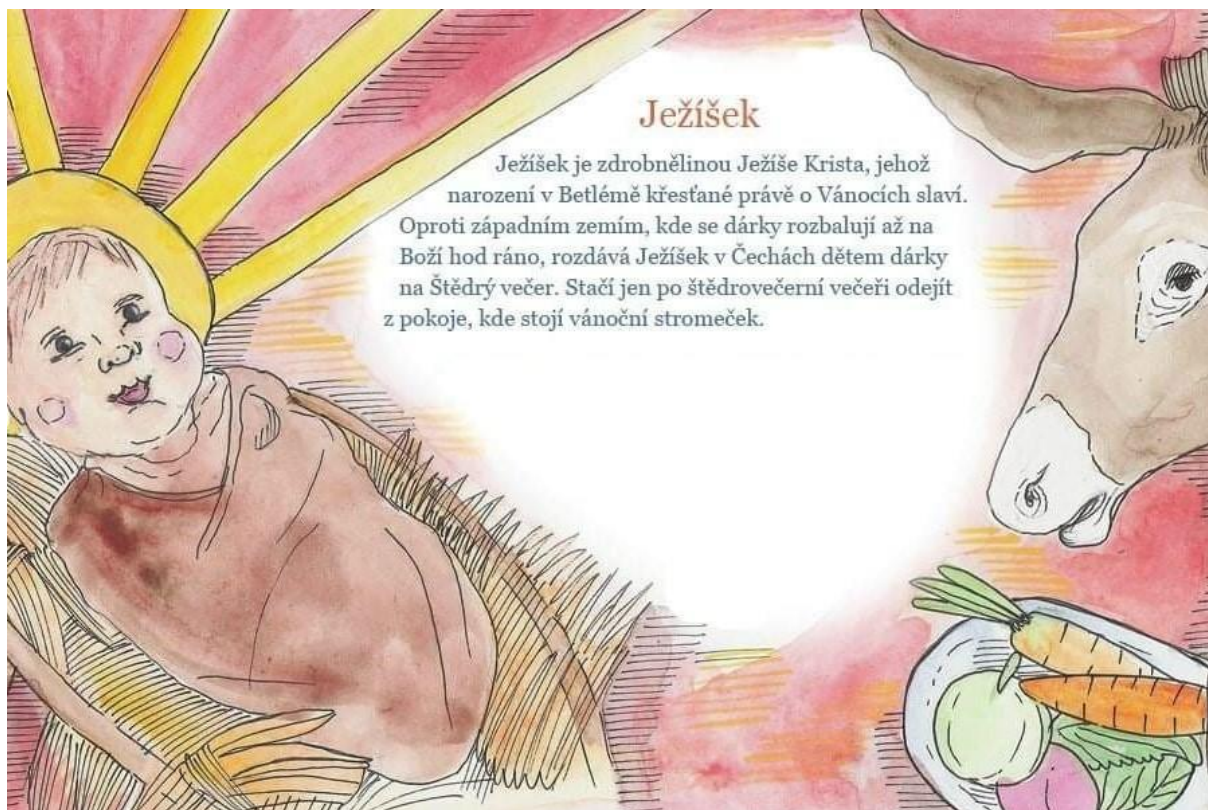
Jablka se na podzim sklízela a skladovala jako zásoba na krušnou zimu. To nejkrásnější a nejšťavnatější jablíčko se pak na Štědrý večer podélně rozkrojilo. Pokud jádérka uprostřed připomínala hvězdičku, značilo to zdraví a štěstí. Pokud připomínala symbol křížku, značilo to nemoc nebo nepříjemnosti.

Zdobení vánočního stromku

Málokdo ví, že předtím, než se pod vánočním stromkem začaly rozbalovat dárky, se ozdobený stromek zavěšoval nad štědrovečerní tabuli, nejčastěji špičkou dolů. Ozdobené větvičky ale rozdávali i koledníci.

V Čechách však zdobení vánočního stromku tak, jak ho známe nyní, nemá příliš silnou tradici a jeho původ sahá teprve do 19. století.

Ježíšek

Ježíšek je zdobnělinou Ježíše Krista, jehož narození v Betlémě křesťané právě o Vánocích slaví. Oproti západním zemím, kde se dárky rozbalují až na Boží hod ráno, rozdává Ježíšek v Čechách dětem dárky na Štědrý večer. Stačí jen po štědrovečerní večeři odejít z pokoje, kde stojí vánoční stromček.

Koledování

Tradici koledování najdeme u nás již ve středověku. V té době, ale i ještě mnoho let potom obcházeli koledníci různá stavení, zpívali písně a dostávali za to od hospodářů výslužku ve formě pálenky, jídla či drobných mincí. Koledovalo se hlavně v období mezi Štědrým dnem a svátkem Tří králů.